

dr hab. Ryszard Mordarski
prof. Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Recenzja w postępowaniu habilitacyjnym księdza doktora Marka Porwolika

W odpowiedzi na pismo Przewodniczącego Rady Dyscypliny Naukowej Filozofia UKSW z dnia 21 czerwca 2023, odnoszące się do powołania mnie przez Senat Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie na mocy Uchwały nr 200/2019 z dnia 23 października 2019, w skład komisji habilitacyjnej w charakterze recenzenta; mając na uwadze Ustawę z dnia 20 lipca 2018 dt. prawa o szkolnictwie wyższym i nauce, zwłaszcza art. 221 tej ustawy, przedstawiam recenzję dorobku naukowego księdza doktora Marka Porwolika:

I. Główne osiągnięcie naukowe:

Habilitant przedłożył zbiór dziewięciu artykułów zatytułowanych zbiorczo *Józefa M. Bocheńskiego filozoficzny program studiów o Bogu. Perspektywa historyczna i aspekty analityczne*. Artykuły zostały opublikowane w latach 2011-2021. Do tych tekstów należy dołożyć jeszcze kolejne pięć, które dotyczą tych samych zagadnień, a powstały w latach 2008-2014.

A. Uzasadnienie wyboru problematyki:

Ojciec J.M. Bocheński to wybitny znawca historii logiki (logika arystotelesowska i średniowieczna oraz buddyjska); pionier stosowania logiki w filozofii i teologii, religioznawstwie i zarządzaniu, a także badacz myśli sowietologicznej. W jego długiej działalności naukowej można wyróżnić następujące okresy: 1. neotomistyczny (1934-1940); 2. historyczno-logiczny (1945-1955); 3. sowietologiczny (1955-1967); 4. systematyczno-analityczny (1967-1992). Pomimo tego, że dopiero ostatni okres jego twórczości można nazwać typowo analitycznym, to warto podkreślić jest to, że w poprzednich trzech okresach nastawienie analityczne nie było mu obce. W roku 1936 założył wraz z J. Salamuchą, J.F. Drewnowskim i B. Sobocińskim tzw. „Koło Krakowskie”, którego celem była asymilacja współczesnych zdobyczy logiki na gruncie filozofii i teologii chrześcijańskiej (dowody na istnienie Boga, problem nieśmiertelności duszy, teoria analogii). Program stosowania logiki na użytek teologii był w zamyśle jego twórców traktowany do pewnego stopnia jako uszczegółowienie w obrębie myśli tomizmu metodologicznych założeń Szkoły Lwowsko-Warszawskiej, założonej na przełomie XIX i XX wieku przez K. Twardowskiego. Wydarzenia wojenne zakończyły działalność Koła, ale Bocheński pod koniec życia powrócił do tych idei, czego efektem było opracowanie logiki religii, formalizacja pięciu dróg na istnienie Boga Tomasza z Akwinu oraz tzw. *Program studiów o Bogu*, sprowadzający się do logicznej analizy natury i atrybutów Boga. *Logika religii* oraz praca *Pięć dróg* zostały opublikowane w j. polskim ponad trzydzieści lat temu, natomiast ostatnie prace, poświęcone analizie natury Boga oraz logicznej analizie wiary religijnej nadal czekają na wydanie (aczkolwiek niemieckie wersje tych prac ukazały się już po śmierci Bocheńskiego, w 2003 roku). Zadanie, jakiego podjął się w swoich artykułach dr Marek Porwolik, polega na systematycznej analizie tych prac, a także dostarczeniu wszechstronnej rekonstrukcji,

zarówno pod względem treści, jak i metody, ujęcia teologii filozoficznej J.M. Bocheńskiego. Jest to zadanie pionierskie nie tylko na gruncie j. polskiego, lecz – o ile mi wiadomo – również na gruncie nauki światowej. A jest to zadanie wyjątkowo potrzebne, gdyż daje całościowy obraz sposobu stosowania współczesnych narzędzi logiki do najważniejszych zagadnień teologicznych, a co za tym idzie, przedstawia wkład jednego z najwybitniejszych polskich logików i historyków logiki do analitycznej teologii filozoficznej i współczesnej analitycznej filozofii religii.

B. Omówienie treści przedłożonych artykułów:

I. Pięć dróg:

Habilitant przedstawił analizę wszystkich pięciu dowodów na istnienie Boga zawartych w *Sumie teologicznej* ST I, q. 2, Tomasza z Akwinu. Składają się na to następujące prace w języku polskim i angielskim:

1. „Józef Maria Bocheński's Formal Analysis of the *Prima Via* from 1953”
2. “Formalisations of the Argument *Ex Causa Efficientis* by Fr. Bocheński”
3. “Formalizacja argumentu *ex causa efficientis* w wykonaniu o. Bocheńskiego”
4. Józefa Marii Bocheńskiego formalizacje trzeciej drogi św. Tomasza z Akwinu”
5. „Ojca Bocheńskiego formalizacje czwartej drogi św. Tomasza z Akwinu”
6. „Piąta droga św. Tomasza z Akwinu w formalizacjach J.M. Bocheńskiego i P. Weingartnera”
7. „J.M. Bocheński's logical analysis of *the quique viae* (origin, role, continuations).

Powyższe artykuły omawiają szczegółowo dokonaną przez Bocheńskiego formalizację Tomaszowych dowodów na istnienie Boga, porównują różne wersje tej formalizacji przedstawione przez Bocheńskiego w różnych latach, skrupulatnie poprawiają usterki i drobne błędy w różnych miejscach tych formalizacji oraz dostarczają ogólnej oceny skuteczności i poprawności Tomaszowych dowodów. Głównym celem Bocheńskiego było przełożenie języka Tomasza na język logiki formalnej, co miało umożliwić dokładne sprawdzenie poprawności formalnej rozumowania i ocenić konkluzywność każdej z pięciu dróg. W skutek tych zabiegów, Bocheński dochodzi do przekonania, że tylko druga droga, tzw. droga z przyczyny sprawczej, jest nie tylko poprawna formalnie, ale również posiada wszystkie cechy nowoczesnego argumentu prowadzącego do poprawnego wniosku.

II. Studium nauki o Bogu:

a. Logiczna analiza ST I, kwestia 1:

Na tę część składają się dwie prace, które są dwoma wersjami (w j. polskim i angielskim) dokonanej przez Bocheńskiego logicznej analizy pierwszej kwestii *Sumy teologicznej*.

1. „Józef Maria Bocheński's logical analyses of Question I of ST. Thomas Aquinas' *Summa Theologiae*”;
2. „Józefa Marii Bocheńskiego analizy logiczne pierwszej kwestii *Sumy teologicznej* św. Tomasza z Akwinu”.

Zawarta w tych tekstach analiza dotyczy terminu *sacra doctrina* i zmierza do precyzacji, czy idzie tu o teologię, czy o wiarę, a więc w istocie o odróżnienie pomiędzy wiarą a wiedzą. Na uwagę zasługuje fakt, że formalizacja Bocheńskiego jest pierwszą taką próbą dokonaną w literaturze przedmiotu, mającą za cel ustanowienie formalnej teorii *sacra doctrina*, która byłaby prolegomeną do ogólnej formalnej teorii Absolutu zawartej w kwestiach 2-11 *Sumy teologicznej*.

b. Formalizacja pierwszej przyczyny sprawczej:

W tej części Habilitant zaprezentował dwa teksty:

1. „O. Bocheńskiego próba aksjomatyzacji teorii pierwszej przyczyny sprawczej”;
2. „Propozycja aksjomatyzacji koncepcji Absolutu jako pierwszej przyczyny sprawczej inspirowana formalizacjami o. Bocheńskiego”.

W nawiązaniu do koncepcji „sprawczości” z drugiej drogi św. Tomasza z Akwinu Bocheński opracował uniwersalną aksjomatyzację teorii Absolutu wyprowadzoną z pojęcia *prima causa efficiens*. W toku analiz powstała koncepcja bytu całkowicie prostego, który można rozumieć w duchu scholastycznych ujęć *Artus Prus*, *Primus Ens* lub *Primus Movens Immobile*. Aksjomatyka i użyte reguły wnioskowania pozwalają na sprecyzowanie pojęcia bytu, będącego dla siebie racją istnienia (nie posiadanie zewnętrznej przyczyny istnienia). W przekonaniu Bocheńskiego pojęcie „pierwszej przyczyny sprawczej” jest zasadnicze do zbudowania ogólnej teorii Absolutu. Byt będący źródłem wszelkiego przyczynowania jest następnie rozumiany, jako byt prosty, co pozwala na wyprowadzenie innych cech lub atrybutów określających Jego naturę, które są zawarte w kwestiach 3-11 *Sumy teologicznej*.

c. Rozwinięcie programu Studiów o Bogu:

W tej części Habilitant prezentuje trzy teksty:

1. „Józefa Marii Bocheńskiego program studiów o Bogu”;
2. *Was Ich Glaube* Józefa Marii Bocheńskiego jako realizacja programu Studiów o Bogu”;
3. J.M. Bocheński's Logical Analysis of Kant's Criticism of the Cosmological Argument”.

Prace te odnoszą się do wydanych po śmierci Bocheńskiego w j. niemieckim późnych analiz (*Gottes Dasein und Wessen*, 2003), poświęconych badaniu wiary oraz analizie Bożych atrybutów z pierwszej części *Sumy teologicznej* Tomasza z Akwinu, kwestie 3-11. Zamiarem Bocheńskiego była ocena scholastycznych ujęć natury i atrybutów Boga przy pomocy narzędzi współczesnej logiki formalnej, zbudowanie formalnej teorii wiary jako doświadczenia religijnego przeżywanego przez konkretnego człowieka oraz krytyczne przebadanie nowożytnych – kantowskich i neopozytywistycznych – krytyk racjonalnego poznania Boga i formułowania zarzutów dotyczących Jego istnienia. Powyższe trzy teksty Habilitanta omawiają szczegółowo konkretne postulaty „Programu Studiów o Bogu” oraz pokazują, że późne prace Bocheńskiego były realizacją i uszczegółowieniem ogólnych założeń podjętych przed wojną w pracach Koła Krakowskiego.

C. Walory tekstów przedstawionych przez Habilitanta:

Wszystkie powyżej wymienione artykuły koncentrują się na zagadnieniach filozofii religii o. Bocheńskiego, wskazując na kilka zasadniczych cech tej filozofii:

1. Do badania problematyki istnienia, i natury Boga Bocheński stosował wyrafinowane narzędzia współczesnej logiki formalnej, co skutkowało wypracowaniem ogólnej formalnej teorii Absolutu, oceną poprawnych i niepoprawnych formalnie argumentów na istnienie Absolutu oraz wypracowaniem formalnej teorii doświadczenia religijnego.
2. Pod koniec życia w swoim programie „Studiów o Bogu” Bocheński powrócił do głównych idei sformułowanych przed wojną w Kole Krakowskim, zmierzających do wypracowania w pełni racjonalnych (poprawnych logicznie) sposobów uprawiania teologii filozoficznej.
3. Analizy Bocheńskiego pięciu dróg Tomasza przyczyniły się do uporządkowania, precyzacji i zdyscyplinowania dyskursu filozoficznego i teologicznego oraz stanowiły dobry punkt wyjścia do dalszych formalizacji tych zagadnień, które kontynuowali tacy autorzy, jak P. Weingartner i inni.
4. Teologia filozoficzna Bocheńskiego wydaje się niezwykle cennym wkładem do współczesnej filozofii religii, ciągle niewystarczająco docenionym i słabo

opracowanym. Na pewno wielkim zaniedbaniem jest brak publikacji w języku polskim tekstów „Studiów o Bogu”, które zostały wydane w języku niemieckim w 2003 roku pt. *Was Ich Laube*, i to pomimo tego, że zostały one przełożone na język polski przez samego Bocheńskiego tuż przed śmiercią i istnieją w manuskrypcie.

5. Powszechny obraz Bocheńskiego, jako autora *Logiki religii*, zostaje znacząco dopełniony dzięki tym późnym studiom, co pozwala na wypracowanie pełnego obrazu Bocheńskiego, jako filozofa religii lub teologa filozoficznego i umożliwia ocenę jego wkładu do dzisiejszej analitycznej filozofii religii.

D. Uwagi krytyczne i polemiczne:

Pomimo niezaprzeczalnych walorów zawartych w powyżej omówionych tekstach Habilitanta, można zgłosić szereg uwag krytycznych i polemicznych, które gdyby zostały uwzględnione, mogłyby poszerzyć zakres badań nad dorobkiem Bocheńskiego z filozofii religii.

1. Trzeba przyznać, że najszerzej i najwnikliwiej zostały przez Habilitanta omówione różne wersje dokonanej przez Bocheńskiego formalizacji pięciu dróg Tomasza. Prace te, aczkolwiek bardzo rzetelnie przedstawiły, a w wielu miejscach nawet poprawiły aksjomatykę Bocheńskiego, to w bardzo niewielkim stopniu odniosły się do szerszego kontekstu porównawczego, który dostępny jest w literaturze przedmiotu. Sam Bocheński wspominał np. o niewielkiej książce Anthony'go Kenny, pt. *The Five Ways. Saint Thomas Aquinas's Proof of God Existence*, University of Notre Dame Press, 1969, w której zostały podjęte, aczkolwiek nie z tak wyrafinowaną aparaturą formalną, próby badania Tomaszowych argumentów przy pomocy współczesnych narzędzi lingwistyczno-logicznych. Konkluzja tych badań była sceptyczna, a Kenny dowodził, że wszystkie argumenty Tomasza są w nieusuwalny sposób uzależnione od średniowiecznej kosmologii z jej przednowożytnym obrazem świata, poglądem na ruch, na przyczynę sprawczą i celową, oraz średniowiecznym rozumieniem materii, jakości i ilości. Bocheński odnotował książkę Kenny'ego, choć nie odnosił się do niej, gdyż twierdził, że nie miał do niej dostępu. Jednak współczesny komentator poglądów Bocheńskiego powinien do niej sięgnąć, co najmniej po to, aby wyrobić sobie zdanie, na temat stosowności zarzutów Kenny'go w kontekście formalizacji Tomaszowych dróg dokonanej przez Bocheńskiego. W podobny sposób, bardziej szczegółowego odniesienia się wymaga również praca P. Weingartnera, *God's Existence. Can it be Proven? A logical Commentary on the Five Ways of Thomas Aquinas*, Rutgers University: Piscataway, NY, 2010. Wprawdzie książka Weingartnera ukazała się już po śmierci Bocheńskiego, ale pisana jest w duchu tego samego podejścia do ścisłych wymogów formalizacji, a do tego sugeruje sposoby udoskonalenia wszystkich pięciu dróg Tomasza w taki sposób, aby były konkluzywne z formalnego punktu widzenia. Sam Bocheński wysoko cenił dorobek Weingartnera i uważał go za kontynuatora swoich badań w dziedzinie filozofii religii. W związku z tym byłoby interesujące przebadanie, czy udoskonalone wersje aksjomatyzacji pięciu dróg, dokonane przez Weingartnera, mogłyby zostać uznane za konkluzywne przez Bocheńskiego.

2. Trzeba podkreślić, że głównym celem prac Habilitanta jest doprecyzowanie formalnych aspektów argumentacji przedstawionej przez Bocheńskiego, ale w wielu miejscach wspomina również o tym, że zamiarem późnej twórczości Bocheńskiego poświęconej filozofii religii i teologii filozoficznej była kontynuacja programu sformułowanego przed wojną w Kole Krakowskim. Jeżeli uznamy, że program Koła Krakowskiego zmierzał do unowocześnienia teologii katolickiej (odnowy tomizmu) poprzez zastosowanie nowych narzędzi analizy wypracowanych przez Szkołę Lwowsko-Warszawską, to niezwykle cenne byłyby bardziej pogłębione badania dotyczące zastosowania metodologii *Szkoły Twardowskiego* do zagadnień

teologii. Wiemy przecież, że najważniejsi współpracownicy *Szkoły* trzymali się zasady neutralności światopoglądowej, powstaje zatem pytanie w jakim zakresie program Koła Krakowskiego i ewentualne badania w zakresie formalizacji zagadnień teologicznych, mogłyby korygować neutralność światopoglądową głównych przedstawicieli *Szkoły*, poszerzać jej metodologiczne założenia na badania z filozofii religii, które mogłyby zmierzać (gdyby nie tragedia II wojny światowej) do wypracowania szerokiego, antypozytywistycznego podejścia charakterystycznego dla polskiej szkoły analitycznej. Warto w tym miejscu nadmienić, że przekrojowe badania dotyczące twórczości innego członka Koła Krakowskiego – J.F. Drewnowskiego – zostały przeprowadzone przez ks. dra Michała Adamczyka w książce: *Wiedza – wiara – racjonalność. Jana Franciszka Drewnowskiego program logizującej modernizacji myśli filozoficzno-teologicznej*, Lublin: Towarzystwo Naukowe KUL, 2015. W kontekście tej pracy można powiedzieć, że badania Habilitanta nad twórczością filozoficzno-teologiczną o. Bocheńskiego wpisują się w szerszy kontekst badań nad realizacją programu Koła Krakowskiego przez wszystkich jego uczestników, budując szeroki kontekst, ukazujący polską analityczną filozofię religii, jako istotny wkład do filozoficznego przedsięwzięcia realizowanego w *Szkole* T. Twardowskiego.

3. Niezwykle istotną sprawą w kontekście badań nad filozofią religii Bocheńskiego wydaje się ukazanie jego dorobku, a tym samym dorobku tzw. „polskiej szkoły analitycznej filozofii religii” w kontekście osiągnięć anglosaskiej filozofii religii w ostatnich kilku dekadach. Sam Bocheński określał swoje badania zmierzające do formalnej precyzji istotnych pojęć dotyczących istnienia i natury Boga, jako podejście wyjątkowe, różniące się od dwóch innych podejść, rozwijanych z jednej strony w Stanach Zjednoczonych w kręgu myśli Alвина Plantingi (zwolennika ontologicznego dowodu istnienia Boga), a z drugiej strony w Oxfordzie przez Richarda Swinburne’a (zwolennika probabilistycznej argumentacji za istnieniem Boga). Tak amerykańskie, jak i brytyjskie podejście do zagadnień filozofii religii było – zdaniem Bocheńskiego – zbyt mało precyzyjne i w niewielkim stopniu sformalizowane. Na tym tle podejście polskie charakteryzowało się rzetelnością, rygiorem logicznym i analitycznym, co prowadziło do ostatecznych rozstrzygnięć, co najmniej z punktu widzenia analiz formalnych. W tym względzie prace Habilitanta sygnalizują szeroki obszar badań, pozwalający na wprowadzenie do obiegu współczesnej filozofii analitycznej dorobku myśli polskiej, ciągle mało znanej, pomimo uznania, które przyznaje się Bocheńskiemu na świecie, jako historykowi logiki. Należy wyrazić nadzieję, że obiecujący dorobek Habilitanta okaże się w przyszłości pomocny do zrealizowania tego szerszego projektu, ukazującego wkład Bocheńskiego do badań z analitycznej filozofii religii i teologii filozoficznej.

4. Analizując *Program Studiów o Bogu* sformułowany przez ojca Bocheńskiego dostrzegamy, że obejmował on swoim zakresem nie tylko badanie argumentów na istnienie Boga, ale również – a może przede wszystkim – określenie ram formalnych pozwalających na precyzyjne ustalenie pojęć charakteryzujących naturę Bożą, a więc koncentrujących się na podstawowych Bożych atrybutach. W tym temacie Habilitant wskazał tylko bardzo ogólnie w jaki sposób Bocheński wyprowadzał z pojęcia prostoty dalsze atrybuty Boże, w tym głównie niezmienność, wieczność – rozumianą jako aczasowość, jedność, nieskończoność, doskonałość i dobroć, czyli wszystkie te atrybuty, o których mówi Tomasz w kwestiach 3-11 *Sumy teologicznej*. Trzeba przyznać, że sam Bocheński nie rozwinął szczegółowo tych analiz, ale pozostawił jednak wystarczający materiał do szerszych badań, polegających na formalnych precyzacjach tych atrybutów. Można oczekiwać, że dalsze prace Habilitanta zapełnią tę lukę badawczą i doczekamy się spójnej formalnej teorii Absolutu, której zarys w swoich pracach dał ojciec Bocheński.

II. Inne prace Habilitanta:

Ks. dr Marek Porwolik, poza omówionymi powyżej rozprawami, przedstawił do oceny kilkanaście innych artykułów, które można poszeregować następująco:

1. Teksty w języku angielskim dotyczące problemu analizy pojęć formalnych, zastosowania pojęcia „całości” z systemu mereologii Leśniewskiego do zagadnień ontologii, oraz porównawczej analizy nominalistycznych intuicji Leśniewskiego w rekonstrukcji formalnej dokonanej przez B. Sobocińskiego. Ostatni tekst przedstawiony jest również w nieco zmienionej wersji polskiej. Prace te koncentrują się wokół zagadnień związanych z dyskusjami logicznymi i polemikami toczonymi w środowisku Szkoły Lwowsko-Warszawskiej, ale mają również związek z uwagami i komentarzami do tych dyskusji poczynionymi przez ojca Bocheńskiego.
2. Dwa obszerne artykuły poświęcone problemowi tzw. genidentyczności, czyli zagadnieniu identyczności i zmianie przedmiotów w czasie. Zagadnienia te, rozwijane w Polsce przez Zdzisława Augustynka, a ostatnio zwłaszcza przez Janusza Grygiańca, zostały przez Habilitanta omówione krytycznie, uzupełnione i przedstawione w postaci formalnej. Oba artykuły stanowią cenny wkład do zbudowania formalnej teorii trwania przedmiotów podlegających czasowym zmianom.
3. Recenzje i sprawozdania z ważnych książek i wydarzeń filozoficznych. W tej grupie można wyróżnić raport opracowany z dokumentacji poświęconej przyznaniu doktoratu *Honoris Causa* ojcu Bocheńskiemu przez ATK w Warszawie w 1990 roku. Ponadto mamy pięć recenzji książek poświęconych logice, które to książki ukazały się w języku francuskim, angielskim i polskim. Teksty zgromadzone w tym punkcie świadczą o dobrej orientacji Habilitanta w literaturze z dziedziny logiki i filozofii logiki, a także ukazują dużą sprawność w pisaniu krótkich tekstów streszczających i krytycznych.

III. Uwagi metodologiczne i językowe:

Wszystkie prace Habilitanta napisane są jasno i przejrzysto. Argumentacja jest ścisła i precyzyjna. Pomimo wielości i różnorodności omawianych w pracy argumentów, czytelnik nie ma poczucia chaosu i zagubienia, gdyż materiał podzielony jest na wygodne i zwarte podrozdziały, pozwalając na szybkie zapoznanie się z poszukiwanym fragmentem tekstu. Formalizacje zawarte w tekstach przekraczają w wielu miejscach kompetencje Recenzenta, więc musi on tylko przyznać, że w tym stopniu, w jakim był w stanie krytycznie śledzić zapis formalny, nie znalazł w nich żadnego błędu, czy niedopatrzenia. Uwzględniona w tekstach literatura przedmiotu jest wyczerpująca i wykorzystana we właściwy sposób. Cytaty, przypisy i wszystkie odniesienia do innych autorów używane są poprawnie i celowo. Dla każdego, kto choć trochę zorientowany jest w dorobku z filozofii religii ojca Bocheńskiego, nie ulega żadnej wątpliwości, że Autor posługuje się literaturą przedmiotu w sposób kompetentny i poprawny.

Całość dorobku ks. dra Marka Porwolika należy ocenić bardzo wysoko i uznać za bardzo wartościowy. Wszystkie powyższe osiągnięcia naukowe, jak również cała aktywność naukowa Habilitanta, stanowią z pewnością istotny wkład w rozwój badań nad filozofią religii i teologią filozoficzną ojca Bocheńskiego oraz znacząco poszerzają rozumienie kontynuacji przez o. Bocheńskiego przedsięwzięcia, które było realizowane w przedwojennej Polsce pod

nazwą Koła Krakowskiego. Należy dodać, że przedstawienie tych problemów, a także ich formalne doprecyzowanie stanowią znakomity wkład do nauki polskiej i światowej w dziedzinie analitycznej filozofii religii. Zwłaszcza te prace Habilitanta, które zostały przedstawione do oceny jako główne osiągnięcie, bez wątpienia mogą być uznane, zarówno pod względem zakresu analizowanego materiału, jak i pod względem precyzji wywodu i argumentacji, za znakomity przykład „filozoficznej pracy logiczno-analitycznej” na światowym poziomie.

Konkluzja

Jestem w pełni przekonany, że osiągnięcia naukowe ks. dra Marka Porwolika w zupełności spełniają wymagania określone dla kandydatów ubiegających się o uzyskanie stopnia doktora habilitowanego zgodnie z art. 219 ustawy z dn. 20 lipca 2018 roku Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz. U. z 2018 r., poz. 1668 z późn. zm.). W związku z tym wnioskuję o dopuszczenie go do dalszych etapów postępowania o nadanie stopnia doktora habilitowanego.

Ryszard Mordarski

Bydgoszcz, dn. 03. 10. 2023

r.